

GIZEMLİ GEÇİT

KAPADOKYA

ÖZLEM CÜRHAN

Olayın
Romantizmi

GİZEMLİ GEÇİT KAPADOKYA

Yayın Yönetmeni Savaş Özdemir
Proje Yönetmeni Şebnem Kanoğlu
Editör İbrahim Şamil Köroğlu
Kapak Resmi İskender Kösegil
Kapak Tasarımı Sefer Koçan

10. Baskı Mayıs 2017
Uluslararası Seri No (ISBN) 978-605-114-507-5

TİMAŞ YAYINLARI

Adres Cağaloğlu, Alemdar Mah. Alay Köşkü Cad. No:5
Fatih/İstanbul
Telefon (0212) 511 24 24
Posta P.K. 50 Sirkeci/İstanbul
E-posta bilgi@genctimas.com

Baskı ve Cilt Çınar Matbaacılık
Sertifika No 12683
Adres Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. No:34 Bağcılar / İstanbul
Tel (0212) 628 96 00

TİMAŞ YAYINLARI / 2554

ÖZGÜR ROMANLAR / 9

KÜLTÜR BAKANLIĞI YAYINCILIK SERTİFİKA NO: 12364

© 2011 Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir. İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

MASAL ŐEHİRİNE YOLCULUK

Annemi de babamı da daha yola çıkmadan binbir soruyla bezdiririz. Her tatil hatırlanan, yenileri eklenen ama asla sayısı azalmayan sorular, sorulardır bunlar...

“Anne! Peribacaları’nda eskiden periler mi oturmuş?”

“Yer altı Őehirlerinde hâlâ yaşıyan insan kalmıő mıdır?”

“Baba! Niye kasabamızın adı Nar?”

Babamın anlattığına göre kasabaya Nar isminin verilmesiyle ilgili iki Őöylenti varmış. İlkine göre, Arapça ateş anlamına gelen “en-nâr” sözcüğünden türemiő bu isim. Kasabanın yaőlıları, “Eski yazlar kalmadı artık.” dese de Nevőehir ve Nar’daki sıcakların günümüzde bile nasıl yakıcı olduğunu herkes bilir.

İkinci söylenti ise kelimenin Yunancadan geldiği yönünde... Yunanca sulak yer anlamına gelen “nero” ya da “nora” sözcüğünden dönüştüğü söylenmiş.

Bir tarafta ateş diğer tarafta su, ne kadar garip...

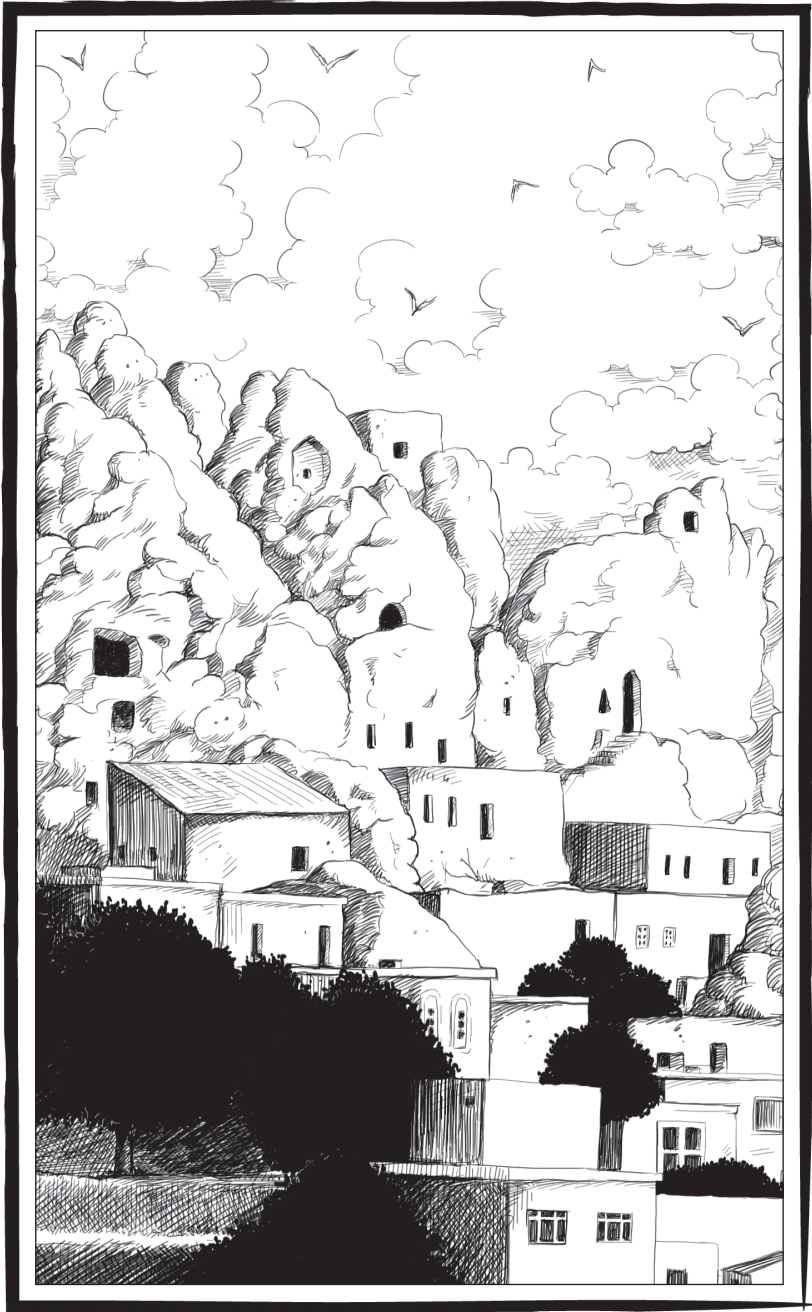
Gerçi Nar kasabası, “güzel atlar ülkesi” Kapadokya’nın en enteresan yerlerinden biri olduğu için şaşırtıcı değil bu gariplik.

Tüm Kapadokya bölgesindeki manzara burada da bulunmakla birlikte Nar, daha farklı ve güzeldir. Çünkü burası Peribacası ya da mağara benzeri yerleri halkın ev olarak kullanmasıyla bir masal şehrine dönüşmüştür. Zümrüt gibi yeşillikler içindeki bu vadinin sebze ve meyve yönünden zenginliği de herkesçe bilinir ve övülür.

İnsanların kitaplarda, ansiklopedilerde ya da şimdilerde bilgisayar ekranlarında hayretle ve gıptayla baktığı böyle güzelliklerin içinde yaşamak ne harika şeydir, bir düşünsenize.

Lebibe halamız da işte burada, yani Nar’da yalnız başına oturur. Bazı kışlar, ısrarlarımıza dayanamayıp şehre, bizi ziyarete gelse de kısa süre sonra o kıymetli evini özler ve bizde çok az kalır. Yazın ona gitmek ne kadar keyifliyse kışın onun gelmesi de bir o kadar keyiflidir. Çünkü Lebibe hala bizi mest eden yerel ağzı ve anlattıkları ile gecelerimize renk katar.

Lebibe halanın kayalara oyulmuş evi iki kısımdan oluşur. Odalar ve mutfak ayrı; samanlık ve kiler ayrı taraftadır. Bu iki bölüm arasında içinde çeşme olan bir

düzlük vardır ki Narlılar bu tür yerlere “hayat” derler. Benim az önce “kiler” dediğime de bakmayın, halamızı “kayıt damı” der o bölüme. Evin bu en lezzetli bölümünde, çömlekte pişirildiğinde tadına doyum olmayan kuru fasulyeler, kat kat dizilmiş yufkalar, halamızın bizim için binbir zahmetle hazırladığı ve sakladığı turşular ve yaprak sarmaları bulunur.

Evin asırlık ahşap kapısının üzerinde demir bir tokmak vardır ve bu kapı, işte o, hayat denen yere açılır. Kapının çerçevesine zil için bir düğme monte edilmişse de biz çocukların en büyük zevki o demir tokmakla çalmaktır halanın kapısını.

Halanın kapısı demişken, bu kapının içeriyi görmek ve fotoğraf çekmek isteyenler tarafından sık sık çalındığını da belirtmeliyim.

Her yaz ilk birkaç gün bahçede oynadıktan sonra dışarıdaki çocuklara karışan bizler saklambaç, çelik çomak, futbol, seksek filan oynamaktan yorgun argın eve döner, zor zahmet yemeğimizi bitirir ve halanın dağarcığından o gün payımıza düşen şeyleri dinleyerek uykuya dalarız. Tabii uykudan önce mutlaka ama mutlaka ertesi günün programı yapılır ve öyle uyunur.

***

Lebibe hala, sabahları herkesten önce kalkar, saat yedi olmadan bahçeyi süpürmüş, kahvaltıyı hazırlamış olur. Biz her sabah uyandığımızda, onu pencerenin önünde Kur’an okurken buluruz.

“Kalktınız mı gadasını¹ aldıklarım? Hadi besmele çekin de yüzünüzü yıkayın, yoksa şeytan yalar ha...”

Sabah kahvaltıda mutlaka çorba vardır. Taze köy ekmeği ve mis gibi tereyağı da...

Bitip tükenmek bilmeyen haylazlıklara, oyunlara ve keşiflere çıkmadan önce hepimiz halanın önünde dizilir ve o günün dersini veririz.

Ben geçen yaz Kur'an'a geçtim. Kız kardeşim İklimya, Elif cüzünün sonlarında, Cüneyt ise daha yeni yeni harfleri söküyor. Cüneyt en küçük olduğundan mızımızlanıyor, tembellik ediyor çoğu kez.

Haladan sonra sırada babam var, sure ezberlerimizi takip eder. Tabii bütün gün oyun oynamaktan ezbere vakit kalmadığından, bize ezber yaptırıp öyle bırakır.

“Eeee, Ayetelkürsi olmamış Cüneyt, son ayetleri tekrar edelim mi?”

“İklimya! Sen iki üç kez daha oku kızım, iyice pekişsin olur mu?”

Öğle sığağında yemek bahanesiyle eve alınır ve yine buraların ağzıyla “sıcak eğilinceye kadar” dışarı salınmayız. Bu sırada herkes kitap okur. Cüneyt kaytarmaya eğilimi dolayısıyla daima yüksek sesle okumak ve arada da Lebibe halaya okuduklarını açıklamak zorundadır. Bu zorunlu molalar okuldan ve derslerden uzak kalmayalım; bir de geçen yaz tatillerinde

¹ “gadasını almak”: Derdini, hastalığını ya da üzüntüsünü ben alayım, üstleneyim anlamında bir deyim.

yaptığımız hasarıklar ve kol kırılması, kaş üzerine birkaç dikiş atılması gibi sonuçları olan kazalardan korunmamız için tasarlanmıştır. Tabii bu önlem bile annemin, babamın ve halamızın yüreğini hoplatan yaramazlıklardan bizi uzaklaştırılmaz! Kesin bir ceza alır; hatta zaman zaman annemizden dayak yememize ramak kala çoğunlukla halamız tarafından kurtarılırız.

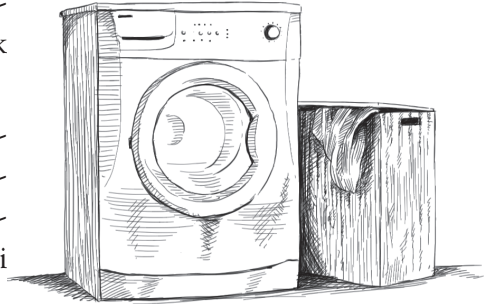
Annem bizi hiç dövmemiştir, ama dayakla korkuttuğu olur.

Bir keresinde babama, “Bunlar arada dayak yeseler kendilerine gelirler. Necip Fazıl da küçükken annesinden dayak yemiş, ama büyük bir fikir adamı olmuş. Demek ki dayak gerçekten cennetten çıkma.” demişti. Bunun üzerine evimizin filozofu Cüneyt, “Yazarların biyografilerini hazırlayanlar gelecek nesilleri düşünerek yazmalılar. Baksanıza, hayatımızı riske atıyorlar.” demişti de hepimiz çok gülmüştük.

***

O yaz, yani size ilerleyen sayfalarda bütün detaylarıyla anlatacağım olayları yaşadığımız o müthiş yaz, Lebibe halaya bir hediye götürmüştük: Küçük bir çamaşır makinesi.

Biricik halamız, özellikle kış aylarında çamaşır yıkarken zorluk çekmesin istiyorduk. Tabii

Lebibe hala makineyi görünce, o her zamanki doğal üslubuyla konuşmuştu da gülmekten kırılmıştı yine. “Aman yavrularım ne gereği vardı! Bi başıma bana bu ilazım mıydı? Bu ev zaten güççük... Bunu nereye koyacağım ben şimdi? Sıçan deliğine sığmamış, kuyruğuna kabak bağlamış derler ya o hesap.”

Bazen halanın komik deyimleri seçip ezberlediğini düşünürüm. Aslında haksız da sayılmam yani. O kadar çeşitli şiir, bilmece, atasözü, deyim bilir ve yerinde kullanır ki şaşarsınız. Akşamları babamlarla yaptıkları çay sohbetlerinde de en çok bunlara güler, bazılarını da aklımda tutmaya çalışırım:

Yavuz hırsız ev sahibini bastırır.

Yundun mu kel kız demişler, tarandım bile demiş.

Asil azmaz, bal kokmaz, kokarsa yağ kokar aslı ayrandır.

Hacı hacıyı Mekke’de, dede dedeyi tekkede, deli deliyi dakkada bulur.

Kirpi bile yavrusunu pamuğum diye severmiş.

Elin eve dolu yağmış, bizim eve deli yağmış.

Bir konuşması yoktur ki bizi güldüren bir sözle süslenmemiş olsun. Bazen sorduğu bilmececeler bile çok komiktir:

Dağdan gelir tatarine

Ayakları katarine

Kendi tombalise

Ben onu tutarine

Cevabı taşvan olan bu bilmeceyi ilk duyduğunda Cüneyt, “Ya bu İtalyanca mı hala?” diye sormuştu da biz yine gülmekten ölmüştük.

*Kat kat amma katmer değil
Aldır amma alma değil
Yenir amma meyve değil
Sakalı var dede değil
Hadi bilin bakalım bu nedir?*

“Lahana mı hala?”

“Değil!”

“Mısır o hâlde.”

“Değil!”

“Ne peki?”

“Soğan!”

*Ah ne idim ne idim
Samur kürklü bey idim
Felek beni şaşırttı
Kızgın küle düşürttü*

“Hey! Bu kesin kestane...”

“Aferin sana!”

*Küçücük mermer taşı
İçinde beyler aş
Pişirirsen aş olur
Pişirmezsen kuş olur*

“Bu neydi abla?”